

Bevezetés a földrajz tantárgyba

Milyen földrajzi ismeretekre tettél már szert?

Az életedben a Földön minden esemény egy adott helyen, egy adott útvonalon történik, legyen az a vízen (pl. egy óceán vagy folyó felszínén), a szárazföldön, a levegőben. Bolygónkon minden a Föld egy adott területéhez, azaz **földrajzi helyszínéhez** (pl. kontinens, ország, város, tenger), azok egy-egy pontjához kapcsolódik. Mindennapi tevékenységeid közben sok-sok földrajzi fogalommal találkozhat: amikor könyvet olvasol, egy társasjátékot játszol, televíziót nézel vagy az interneten baráncolsz (1. ábra).

1. Gyűjtsetek szavakat a táblán vagy a Word Art Creator alkalmazást használva, melyek eszetekbe jutnak a földrajzzal kapcsolatban!
2. Soroljátok fel a kontinensek és az óceánok nevét! Próbáld ki a QR-kód segítségével, hogy mennyire emlékszel a kontinensek és az óceánok elhelyezkedésére!

A tájékozódás eszközei

Környezetünk ábrázolására **térképeket** használunk (2. ábra). A terepen és a térképen szükségünk van viszonyítási pontokra: ezekhez képest tudjuk meghatározni, hogy mi hol van. A tájékozódást a térképen kívül az **iránytű** is segítheti, ami megmutatja, hogy merre van észak. Így az iránytűvel kijelölhetők a további fő- és mellékvilágtájak (3. ábra).

Az ember régóta használ térképeket ahhoz, hogy tájékozódni tudjon. Természetesen nem a mai, pontos térképekre kell gondolnunk: az első térképeket inkább „ábrázolásoknak” nevezhetjük. Ezeket a földön készítették, kis faágak, kavicsok és kövek felhasználásával. Ilyen „térképet” rajzolt egy öreg indián Kolumbusz Kristófnak 1502-ben. Így hajózatott tovább Guanaja szigetéről dél felé, és juthatott el Honduras partjáig.

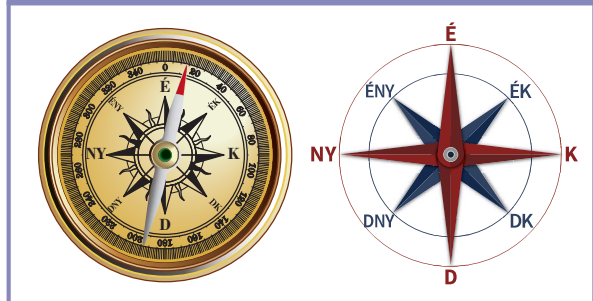
1. ábra: Diákok szótársításai a Dél-Európa kifejezésre

2. ábra: Tájékozódás térképpel

3. ábra: A fő- és mellékvilágtájak az iránytűn és a szélrózsán

3. Állapítsd meg iránytű vagy iránytű-alkalmazás segítségével az északi irányt! Melyik irányban van az otthonod az iskolához képest?
4. Keresd meg az atlaszban vagy a Google Térképen a saját településedet! Olvasd le, milyen irányban vannak a szomszéd települések!

Időjárás és az éghajlat

Mielőtt elindulsz valahova, mindig érdemes megnézni, hogy aznap milyen idő várható. Hiszen te is tapasztalhattad már, hogy egyik percben még süt a nap, majd hirtelen elkezd fújni a szél, csökken a hőmérséklet, elkezd esni az eső, majd újra kisüt a nap. Ez az **időjárás**, vagyis a körülöttünk lévő légkör tulajdonságainak gyors változása, akár egyik pillanatról a másikra.

5. Készítsetek egymásnak időjárás-jelentést a 4. ábra alapján!

Az **éghajlat** egy terület általános légköri tulajdonságait jelenti: a hőmérsékleti adatok, a jellemző szélirány, a szélerősség és a csapadék átlagos adatai alapján. Hazánk éghajlata nyugaton nedves kontinentális, keleten pedig száraz kontinentális. Az időjárást és az éghajlatot ugyanazokkal az elemekkel jellemezzük, de az éghajlatnál átlagos értékeket veszünk figyelembe. Az éghajlatra jellemző hőmérsékleti és csapadékjellemzőket az **éghajlati diagram** szemlélteti (5. ábra).

6. Nézd meg <https://www.idokep.hu/> oldalon a településed következő napokban várható időjárását!

7. Beszélj meg a padtársaddal, mit ábrázol egy éghajlati diagram!

Ezen járunk! Mi formálja?

Földön nagyon sokféle kőzet található. Ezek keletkezésük szerint lehetnek üledékes kőzetek (pl. a mészkő, a lösz, a kőszén, a homok), **vulkáni kőzetek** (pl. a bazalt, az andezit) vagy **átalakult kőzetek** (pl. a márvány) (6. ábra).

A Föld felszínét folyamatosan formálják a Föld belsejéből kiinduló folyamatok (pl. földrengés, vulkánkitörés). Ezeket a **belső erők** hozzák létre.

A napsugárzás, a hőmérséklet ingadozása, a csapadék, a szél, a folyók és a jég szintén formálják a felszínt, csakúgy, mint az élőlények. Ezek az úgynevezett **külső erők**.

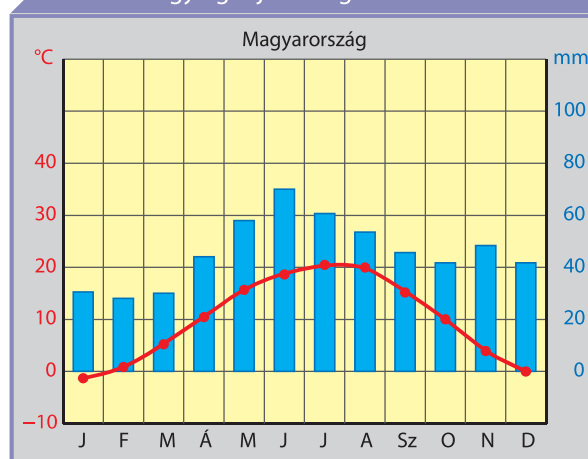
8. Mire használjuk fel a 6. ábrán látható kőzeteket? Nézz utána!

9. Milyen összefüggés van a talaj képződése és a kőzetek között? Nézz utána!

4. ábra: Budapest és Miskolc időjárása

5. ábra: Egy éghajlati diagram részei

6. ábra: Kőzetek

